

Les jours de mon abandon

GAIA SAITTA

Bestaansrecht voor de onwaardige vrouw

Daphne de Roo

Gezien op 18 mei 2024

Théâtre National, in het kader van
Kunstenfestivaldesarts 2024

Gaia Saitta roept in 'Les jours de mon abandon' een vrouw tot leven aan wie ze een bloedhekel heeft en laat ons met haar meevoelen. Waardig is dit verhaal niet, waar des te meer.

20 MEI 2024

'Toe nou mama, trek deze jurk aan. Weet je nog dat papa je de mooiste vrouw ter wereld noemde toen je die droeg?'

Ilaria (Mathilde Karam) en Gianni (Jayson Batut) zwaaien met een trouwjurk met lange sleep naar hun moeder Olga (Gaia Saitta), als een lange witte vlag. Hun vader zal terugkeren voor het avondeten en alles moet perfect zijn. Ilaria heeft zelfs haar wilde haren glad geborsteld en papa's lievelingsgerecht, spaghetti met gehaktballetjes, is bijna klaar. Olga weifelt, maar wanneer ze merkt dat ze na vijftien jaar nog in haar trouwjurk past, is ze te trots om die uit te trekken.

No way dat die jurk het gewenste effect zou hebben op vader Philippe, die ervandoor is gegaan met de twintigjarige dochter van de burens en al weken niks van zich heeft laten horen. Maar hij krijgt het tafereel niet te zien. Philippe komt niet opdagen. Dus zit zijn vrouw daar voor een onaangeroerde pot spaghetti, als een bruid die na vijftien jaar huwelijk alsnog aan het altaar wordt achtergelaten.

Vanaf dan gaat het bergafwaarts. Olga raakt de controle kwijt over haar huishouden, rookt en drinkt meer, vergeet de hond Vitesse (een echte hond op het podium) uit te laten... De kinderen spelen met onbedoelde wreedheid de ruzies van hun ouders na en drijven hun moeder tot het uiterste met hun gedreun over waar papa is. Die reageert op haar beurt haar radeloosheid venijnig af op haar kroost.

Maker Gaia Saitta inspireerde zich voor 'Les jours de mon abandon' op Elena Ferrantes gelijknamige boek. Een letterlijke bewerking zat er niet in, vanwege de complexiteit van Ferrantes taal. Af en toe leest ze wel een fragment voor in het Italiaans, met vertalingen in het Frans, Nederlands en Engels op het scherm. Maar Saitta voegt veel meer toe dan alleen de Franse dialogen (die overigens ook vertaald worden op het scherm én door twee gebarentolken). Een prachtig decor toont dat het huis al vanaf het begin rammelt aan alle kanten. Op de grond liggen hopen kiezelstenen, de badkamer is een sjofel bad met een doorschijnend zeil errond, de eettafel is een deur op zijn kant. Muren zijn er niet, alleen een

stalen frame. Achteraan de scène geven grote verticale shutters een doorkijkje naar de enige kamer die geborgenheid uitstraalt, de slaapkamer van de kinderen.

In het midden van het huis staan vier televisieschermen, met daarop taferelen die scènes een extra laag geven. De goeie gezinsmomenten worden onderstreept met spelshows en voetbal, tijdens de bovengenoemde wachtscène aan tafel zien we gebedsdiensten en een confronterend telefoontje van Philippe gaat gepaard met close-ups van mannelijke filmsterren (van een serieuze Tom Cruise tot Anthony Perkins' griezelige glimlach in 'Psycho' en een aflevering uit Dallas). Geregeld doorbreekt Saitta de vierde wand en praat ze over haar rol. Enkele toeschouwers zitten op het podium, in het huis, waar ze koffiedrinken (echte) en salie roken (ook echte) met Olga en haar uit haar trouwjurk helpen. Ook de mensen op de tribune wordt meermaals om hulp gevraagd. Aan het einde nodigt Saitta haar publiek zelfs uit om dat krakkemikkige huis af te breken, en zo de ruïnes van het patriarchaat te slopen.

Doordat we Saitta leren kennen als warm, toegankelijk en empathisch, leven we mee als haar personage steeds labieler wordt.

Met die doorbrekingen en nabijheid maakt Saitta haar Olga menselijker. Doordat we Saitta leren kennen als warm, toegankelijk en empathisch, leven we mee als haar personage steeds labieler wordt. Haar overtuigende acteerwerk doet de rest. Dat is niet evident: toen Saitta Ferrantes boek las, gruwde ze van Olga, die brutaal is en agressief tegen zichzelf en haar kinderen. Wie de Goodreads-recensies van het boek leest, stoot op een flink aantal vrouwen met die ervaring. Die hekelen Olga's 'uitbarstingen, verschrikkelijk slechte opvoedingsvaardigheden en verbijsterende hulpeloosheid' en noemen haar 'een vrouw uit de hel'. 'Ik ben een sterke vrouw en ik kan me gewoon niet inleven in deze zwakke hoofdpersoon', schrijft iemand.

Het boek heb ik niet gelezen, maar in Saitta's Olga kan ik me zeker wél inleven. In het interview dat Sylvia Botella afnam voor de zaaltekst, vertelt Saitta dat het boek van Ferrante haar eerst vooral deed denken aan haar moeder. Misschien is het daarom dat 'Les jours de mon abandon' me zo aangrijpt: ook mijn moeder was een Olga, die met perfect gedekte tafels, lievelingseten en gekamde kinderen wachtte op een man die haar en het gezin te monotoon en beklemmend vond. Batut en Karam geven perfect weer hoe het is om een kind te zijn in zo'n gezin, en Saitta zet niet zomaar een zwakke vrouw neer, maar een warme, theatrale vrouw die nogal dramatisch en onelegant reageert op haar lot.

Dat Saitta's Olga zo door en door menselijk is, komt misschien ook doordat ze tijdens het werken aan dit stuk meer en meer beseft dat ook zij een Olga is. Tijdens het kijken voel ik hoe eenzelfde verschuiving zich voltrekt: meer en meer zie ik dat ik niet alleen Olga's ken, maar ook een Olga ben of had kunnen zijn. Ik herken de *pleaserigheid*, de offerdrang, de neiging om een plaatsje te zoeken in de schaduw van een man, de wens om interessant te zijn voor hém. 'In hoeverre heeft de maatschappij een impact op het lichaam van een vrouw', vraagt Saitta zich af, om te concluderen dat die impact nog altijd verregaander is dan we hopen, ook bij vrouwen die zichzelf geëmancipeerd achten. En met de huidige verrechtsing van Europa staan sommige verworven vrijheden, zoals het recht op abortus, opnieuw onder druk.

Het is dus niet voor niets dat het kerngezin, tal van onderdrukte vrouwen inclusief, een hot topic is op de podia. Sarah Vanhee tourt nog met haar 'Mémé', waarin ze verhaalt over de levens van haar grootmoeders om hun trauma te rusten te

leggen. In 'Motherbaby' belicht duo Marieke&Sophia dan weer de beklemmende moeder-dochterband. Ook 'Les jours de mon abandon' is een model van het kerngezin *gone bad*, op een manier waarop dat zo vaak gebeurt. Maar meer nog dan bij die andere twee voorstellingen grijpt dit me aan, doordat de scènes tegelijkertijd *over the top* én realistisch alledaags zijn. Saitta worstelde met de vraag of ze dit wel op een podium zou brengen, omdat er zoveel ernstigere verhalen zijn, en zoveel waardige tragedies. Maar Olga's verhaal is dan misschien niet waardig. waar is het des te meer, en Saitta vond de juiste manier om het te vertellen. Ik hoop dat sommige boze Goodreads-recensenten het een tweede kans geven in deze vorm.